

คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

รายงานการประชุม

คณะอนุกรรมการปฏิรูปกิจการตำรวจ

ครั้งที่ ๒/๒๕๕๙

วันศุกร์ที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๓๐ น.

ณ ห้องประชุมกระทรวงยุติธรรม ๒ อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ชั้น ๘
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ

ผู้มาประชุม

๑.	ปลัดกระทรวงยุติธรรม
นายชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ	ประธานอนุกรรมการ
๒.	ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด
นายกฤษฎา บุญสมิต
อธิบดีอัยการ สำนักงานวิชาการ	อนุกรรมการ
๓.	ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
พลตำรวจเอกสุเทพ เดชรักษา
ที่ปรึกษา (สบ ๑๐)	อนุกรรมการ
๔.	ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย
นายมานะ สิมมา
ผู้อำนวยการส่วนสอบสวนคดีอาญา	อนุกรรมการ
๕.	ผู้แทนกระทรวงการคลัง
นางศิริพร เหลืองนวล
ที่ปรึกษาการคลัง	อนุกรรมการ
๖.	ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
นายสุชัย งามจิตต์เอื้อ
ผู้อำนวยการกองกฎหมายการบริหารราชการแผ่นดิน	อนุกรรมการ
๗.	ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
นายนครเขตต์ สุทธปรีดา
รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ	อนุกรรมการ
๘.	ผู้แทนกรมสอบสวนคดีพิเศษ
พันตำรวจเอกทรงศักดิ์ รักศักดิ์สกุล
รองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ	อนุกรรมการ

๙.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโทเกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์
รองอธิการบดี ฝ่ายวางแผน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	อนุกรรมการ
๑๐.	ศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ	อนุกรรมการ
๑๑.	ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม
นายวัลลภ นาคบัว	อนุกรรมการ
๑๒.	ผู้แทนสำนักงานกิจการยุติธรรมที่ได้รับมอบหมาย
นางอุษา จันทลอย บุญเปี่ยม	อนุกรรมการ
และผู้ช่วยเลขานุการ
๑๓.	ผู้แทนสำนักงานกิจการยุติธรรมที่ได้รับมอบหมาย
นายวัฒนากร สันนัย	อนุกรรมการ
และผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ไม่มาประชุม

๑.	ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม	তিরাকার
๒.	ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน	তিরাকার
๓.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรชฎา ศิริวรรณบุศย์	তিরাকার

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑.	พลตำรวจตรีชนะชัย ลิมประเสริฐ	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๒.	พลตำรวจตรีรมสิทธิ์ วีริยาสร	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๓.	พันตำรวจเอกหฤษฎ์ เอกอุรุ	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๔.	พันตำรวจเอกสมาน สุขหรั่ง	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๕.	พันตำรวจโทหญิงชนิษฐา โมกขจันทร์	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๖.	พันตำรวจตรีณัฐพล ผ่องสุขสกุล	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๗.	ร้อยตำรวจโทหญิงนพรัตน์ มงคลลักษณ์	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๘.	นายมนตรี ตั้งธนะชัย	กรมการปกครอง
๙.	นางสาวนันทพรพัช ไชยอัครพงษ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
๑๐.	นายเจษฎา พุ่มจันทร์	สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
๑๑.	นายไชยสุวัฒน์ ฤงเงิน	สำนักงานกิจการยุติธรรม

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๓๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ
ไม่มี

/ระเบียบวาระที่ ๒ ...

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปกิจการตำรวจ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๙

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้จัดทำรายงานการประชุมและเรียนแจ้งให้คณะกรรมการฯ ทุกท่านพิจารณาแล้ว เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๙ ในเบื้องต้น ได้มีผู้ขอแก้ไขรายงานการประชุม ๒ ท่าน คือ

๑. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้ขอแก้ไขข้อความในหน้า ๖ บรรทัดที่ ๑๙ - ๒๙ ดังนี้

นางอรรณพฯ ได้อภิปรายว่า โดยที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติขาดอัตรากำลังตำรวจ ชั้นประทวน คสช. จึงมีมติเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ที่ผ่านมา อนุมัติอัตรากำลังตำรวจชั้นประทวนเพิ่มเติมจำนวน ๕,๐๐๐ อัตรากำลัง เพื่อปฏิบัติการในสถานีตำรวจทุกพื้นที่ตามแผนกระจายอัตรากำลังที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติเสนอทั้งใน ขชน. ภูธรภาค ๑ - ๙ และพื้นที่ชายแดน และยังเหลืออัตรากำลังอีก ๙,๐๐๐ อัตรากำลัง ที่อยู่ระหว่างดำเนินการภายหลังจากที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างและบทบาทภารกิจแล้วเสร็จ ซึ่งในระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๒ - พ.ศ. ๒๕๕๖ พบว่า งบประมาณของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ ๗๒ - ๗๘ ของงบประมาณทั้งหมด ทำให้ไม่มีงบประมาณไปพัฒนาระบบงานต่าง ๆ ดังนั้น จึงควรปรับบทบาทภารกิจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติทั้งระบบ โดยแยกงานอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นต้องใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่ออกจากงานป้องกันและปราบปรามหรือบังคับใช้กฎหมาย ทั้งนี้ การที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติออกพระราชกฤษฎีกาตำรวจประเภทไม่มียศ พ.ศ. ๒๕๕๘ มาใช้บังคับ เนื่องจากเห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจในบางตำแหน่งหรือบางลักษณะงานไม่จำเป็นต้องมียศ โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวก การพัฒนาบุคลากรงานด้านการแพทย์และการสาธารณสุข ดังนั้น การตราพระราชกฤษฎีกาดังนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อไป

๒. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้ขอแก้ไขข้อความในหน้า ๙ บรรทัดที่ ๑๑ - ๒๒ ดังนี้

นายสุชัยฯ ได้อภิปรายว่า ระบบการแต่งตั้งพนักงานสอบสวนนี้ปัจจุบันได้มีการแก้ไขกฎหมายโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งแต่เดิมเคยได้จัดทำระบบแบ่งตำแหน่งของพนักงานสอบสวนออกเป็นแห่งเฉพาะ และสามารถอยู่ในตำแหน่งดังกล่าวได้นานจนถึงยศ พล.ต.ต. โดยมีเจตนาว่าสายงานพนักงานสอบสวนนั้นเป็นสายงานที่ต้องอาศัยความรู้ ความเชี่ยวชาญงานสอบสวนเป็นอย่างดีเพราะเป็นที่ยอมรับกันว่าสายงานพนักงานสอบสวนนั้นเป็นสายงานที่ต้องทำงานอย่างหนักและต้องทำงานแข่งกับเวลา ซึ่งขณะนี้ได้มีการยกเลิกระบบแห่งนี้ไป แต่ไปสร้างระบบกลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่อยู่ในระดับรองสารวัตร สารวัตร และผู้กำกับให้ยังคงดำรงตำแหน่งพนักงานสอบสวน โดยที่บุคคลที่จะเติบโตขึ้นเป็นระดับหัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชาของบุคคลกลุ่มนี้ยังมองไม่เห็นทิศทางการเจริญเติบโตหรือความก้าวหน้าของสายงาน ดังนั้น จึงเลือกที่จะโยกย้ายเปลี่ยนสายงานออกไปเมื่อมีโอกาส ทำให้สายงานพนักงานสอบสวนขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน การทำงานสอบสวนจึงขาดประสิทธิภาพได้ในที่สุด

ประเด็นอภิปราย

ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดขอแก้ไขรายงานการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๙ เพิ่มเติม
ถ้อยคำตามรัฐธรรมนูญเฉพาะในส่วนของมติที่ประชุม หน้า ๑๐ ดังนี้

(๓) การบริหารจัดการงานสอบสวน (นิติวิทยาศาสตร์ ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูล
กระบวนการยุติธรรม การประสานงานและการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างตำรวจกับอัยการ กรมสอบสวนคดี
พิเศษ ศาลากร ฝ่ายปกครอง)

มติที่ประชุม รับรองรายงานการประชุม

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อทราบ

๓.๑ ข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานและการดำเนินงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
สำนักงานศาลยุติธรรม และสำนักงานอัยการสูงสุด

ด้วยคณะอนุกรรมการมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ รวบรวมปริมาณคดีของ
สำนักงานศาลยุติธรรมและสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาและกำหนดแนวทาง
ในการปฏิรูปกิจการตำรวจ ประกอบกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้เสนอข้อมูลเกี่ยวกับอัตรากำลังพล
งบประมาณ ปริมาณคดี และโครงสร้างต่าง ๆ มาเพื่อประโยชน์ในการดังกล่าวด้วย ฝ่ายเลขานุการฯ ได้ทำการ
สรุปข้อมูลดังกล่าวพอสังเขป ดังนี้

- สถิติคดีอาญาที่รับใหม่ของสำนักงานศาลยุติธรรมตั้งแต่ปี
พ.ศ. ๒๕๕๔ - พ.ศ. ๒๕๕๘ มีอัตราที่เพิ่มขึ้นสามปีติดต่อกัน และมีสถิติลดลงในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ - พ.ศ. ๒๕๕๘
ตามลำดับ สถิติคดีอาญาที่รับใหม่ของสำนักงานอัยการสูงสุดตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ - พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นตัวเลข
ที่มีความน่าสนใจ โดยสถิติคดีอาญาที่มากที่สุด ได้แก่ ความอาญาปรากฏตัวผู้ต้องหาที่ไม่ได้ส่งตัวมา (เฉพาะคดี
เปรียบเทียบ) ทั้งนี้คดีที่รับใหม่ของสำนักงานศาลยุติธรรม คดีอาญาที่รับใหม่ของสำนักงานอัยการสูงสุด
รวมถึงสถิติคดีอาญา ๔ กลุ่มทั่วประเทศของสำนักงานตำรวจแห่งชาติล้วนมีปริมาณคดีใกล้เคียงกันและสอดคล้องกัน

- งบประมาณของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีการจำแนกตาม
งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ - พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยยอดงบรายจ่ายรวมในแต่ละ
ปีมีอัตราก้าวหน้าเพิ่มขึ้นตามลำดับ

- ข้อมูลสถานภาพกำลังพลข้าราชการตำรวจของสำนักงานตำรวจ
แห่งชาติล่าสุด สถิติประจำเดือนสิงหาคม ๒๕๕๙ ฝ่ายเลขานุการฯ พิจารณาแล้วพบว่า ทั้งในระดับชั้น
สัญญาบัตรและระดับชั้นประทวน กลุ่มงานป้องกันและปราบปรามมีอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่มากที่สุด

มติที่ประชุม รับทราบ

๓.๒ ความคืบหน้าผลการดำเนินการขับเคลื่อนการปฏิรูปองค์กรตำรวจของ
หน่วยงานต่างๆ

ประธานกรรมการ (นายสุวัจน์ ตันยวรรธนะ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี)
คณะกรรมการขับเคลื่อนและเร่งรัดการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล (กขร.) แจ้งว่านายกรัฐมนตรีมีบัญชาให้
สำนักงานตำรวจแห่งชาติและกระทรวงยุติธรรมเชื่อมโยงแผนการปฏิรูปกิจการตำรวจให้มีความสอดคล้องกัน
และสนับสนุนซึ่งกันและกันด้วย ฝ่ายเลขานุการฯ จึงได้จัดทำความคืบหน้าผลการดำเนินการขับเคลื่อนการ
ปฏิรูปองค์กรตำรวจ ดังนี้

/สำนักงานตำรวจแห่งชาติ...

- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยคณะทำงานขับเคลื่อนการปฏิรูป ๑๐ ด้าน
- สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) โดยคณะกรรมการมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ประเด็นการปฏิรูป รวม ๙ ประเด็น
- คณะกรรมการประสานงานระหว่างสภานิติบัญญัติแห่งชาติและสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ โดยคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อศึกษาแผนการปฏิรูปกิจการตำรวจ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการศึกษาดำเนินการ
- คณะอนุกรรมการปฏิรูปกิจการตำรวจ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๙ เห็นชอบกรอบแนวทางการพัฒนาระบบการสอบสวน ๘ ประเด็นย่อย ดังนี้
 - (๑) ขอบเขตงานสอบสวน และอำนาจหน้าที่และภารกิจของตำรวจ
 - (๒) การพัฒนาศักยภาพพนักงานสอบสวน
 - (๓) การบริหารจัดการงานสืบสวนสอบสวน
 - (๔) ระบบค่าตอบแทน
 - (๕) งบประมาณ (การเงิน การคลัง) เพื่อการสืบสวนสอบสวน
 - (๖) การบริหารงานบุคคล (ความเชี่ยวชาญของพนักงานสอบสวน)
 - (๗) ระบบหลักประกันความเป็นอิสระ
 - (๘) กลไกระดับชาติในการดูแล (สถาบันเพื่อการสืบสวนสอบสวนของไทย)

มติที่ประชุม

รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๔

เรื่องเพื่อพิจารณา

๔.๑ โครงสร้างการจัดทำกฎหมายการบริหารงานสอบสวน

ตามที่คณะอนุกรรมการได้เห็นชอบกรอบแนวทางการพัฒนาระบบการสอบสวน ๘ ประเด็นย่อย และมีแนวคิดในการพัฒนากฎหมายกลางในการบริหารการสอบสวนครอบคลุมไปถึงอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการสอบสวนต่างๆ โดยไม่ได้แยกงานสืบสวนและสอบสวนออกจากกัน และเพิ่มเติมรายละเอียดจากโครงสร้างการสอบสวนตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดไว้นั้น ฝ่ายเลขานุการฯ จึงได้จัดทำโครงสร้างการจัดทำกฎหมายการบริหารงานสอบสวนขึ้น โดยเป็นร่างกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ที่จะสนับสนุนให้การสอบสวนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะกล่าวถึงในด้านของงานคดี งานบริหารบุคคล งานด้านงบประมาณและการพัฒนา ซึ่งมีความครอบคลุม ๘ ประเด็นย่อยที่คณะอนุกรรมการได้พิจารณาแล้ว ทั้งนี้ ร่างกฎหมายนี้เป็นหลักการที่จะใช้คู่ขนานไปกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายเฉพาะในเรื่องการสอบสวน และไม่มีลักษณะเป็นการขัดหรือแย้งหรือยกเลิกหลักการของกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยประกอบด้วยสาระสำคัญทั้งสิ้น ๕ หมวด ได้แก่ หมวด ๑ การบริหารงานสอบสวน หมวด ๒ การประสานการปฏิบัติงาน ความเกี่ยวพันระหว่างพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการและการสอบสวนร่วม หมวด ๓ พนักงานสอบสวน หมวด ๔ งบประมาณ การเงิน การคลัง และหมวด ๕ สถาบันเพื่อการสอบสวน

ร่างกฎหมายบริหารงานสอบสวนในหมวด ๑ การบริหารงานสอบสวน ประกอบไปด้วย ๙ ประเด็นย่อย ดังนี้

ส่วนที่ ๑ การสืบสวนการสอบสวน ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ และการเก็บพยานหลักฐาน มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบว่าต้องทำการเก็บพยานหลักฐานหรือไม่อย่างไร

ส่วนที่ ๒ การรักษาสถานที่เกิดเหตุ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการเข้าไปรักษาสถานที่เกิดเหตุ และระยะเวลาในการเข้าปฏิบัติงาน

ส่วนที่ ๓ บันทึกการสอบสวน การจัดทำสำนวน มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการทำให้เกิดมาตรฐานและนำไปสู่การทำสำนวนที่ดีมีคุณภาพ

ส่วนที่ ๔ นิติวิทยาศาสตร์ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการนำงานด้านนิติวิทยาศาสตร์เข้ามาสู่การจัดทำสำนวนพร้อมทั้งพิจารณาถึงขอบเขตในแง่ของการคุ้มครองสิทธิของผู้เกี่ยวข้องควบคู่กันไปด้วย

ส่วนที่ ๕ การสืบสวนสอบสวนวิธีพิเศษ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการใช้วิธีการนอกเหนืออื่น ๆ นอกจากวิธีการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตัวอย่างเช่นในพระราชบัญญัติกรมสอบสวนคดีพิเศษ เรื่องการดักฟัง การสะกดรอย การปลอมตัว เป็นต้น โดยวิธีพิเศษนี้รวมไปถึงเครื่องมือพิเศษต่าง ๆ ด้วย เช่น เครื่องมือในเชิงของ secret service ต่าง ๆ และหมายถึง Financial Forensic ต่าง ๆ ซึ่งในประเทศไทยไม่เคยมีเรื่องเหล่านี้ ดังนั้นจึงควรเขียนไว้ในเชิงวิสัยทัศน์และให้มีกฎหมายแม่บทรองรับ เพราะในปัจจุบันอาศัยแต่พยานบุคคลเป็นหลักจึงอาจทำให้การสอบสวนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ส่วนที่ ๖ ระยะเวลาการสอบสวนและการทำความเข้าใจคดี มีสาระสำคัญเกี่ยวกับระยะเวลาการสอบสวนและการทำความเข้าใจคดีในทางปฏิบัติทั้งในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งในร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก็ได้มีการกำหนดกรอบระยะเวลาการสอบสวนไว้ ถ้าหากกำหนดไว้ในร่างกฎหมายบริหารงานสอบสวนฉบับนี้ด้วยจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้เสียหาย ผู้ต้องหาและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีทั้งหมด แต่เมื่อได้มีการไปตรวจสอบการดำเนินงานในปัจจุบันกลับพบว่าระยะเวลาในการสอบสวนยังคงมีช่องว่างในทางกฎหมายอยู่มาก เช่น เรื่องระยะเวลาในการฟ้องคดีภายหลังการจับกุม เป็นต้น

ส่วนที่ ๗ ระบบหลักประกันความเป็นอิสระ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับความเป็นอิสระในการสั่งคดีของผู้รับผิดชอบในการทำคดี

ส่วนที่ ๘ การแจ้งความคืบหน้าการสอบสวน มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการแจ้งความคืบหน้าในการสอบสวนคดีให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ หรือเปิดโอกาสให้อัยการมีส่วนร่วมด้วย ในส่วนของเรื่องการกักตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยจะเป็นในเรื่องของหลักการคุ้มครองสิทธิ ซึ่งฝ่ายเลขานุการฯ ได้ทำการรวบรวมมาเฉพาะในส่วนของสิทธิการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร (Right to Information) เพียงอย่างเดียว ดังนั้น จึงอาจนำเรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากำหนดเพิ่มเติมไว้ในร่างกฎหมายฉบับนี้ด้วย

ส่วนที่ ๙ มาตรฐานในการสอบสวน มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการสร้างกรอบเพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการควบคุมกระบวนการสอบสวนให้มีประสิทธิภาพ โดยอาจศึกษาเพิ่มเติมจากกรอบการสอบสวนของต่างประเทศ เช่น มาตรฐานจริยธรรมขององค์การตำรวจอาชญากรรมระหว่างประเทศ (Code of Conduct of Interpol) และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา (UN Commission on Crime Prevention and Criminal Justice – CCPCJ)

ประเด็นอภิปราย

๑. การจัดทำกฎหมายกลาง

ประธาน ได้อภิปรายว่า

(๑) ร่างกฎหมายบริหารงานสอบสวนฉบับนี้ต้องเป็นกฎหมายกลาง ไม่ใช่การรวบรวมวิธีปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ แล้วนำมาพัฒนาให้เป็นกฎหมายใหม่แต่เป็นการร่างกฎหมายเพื่อสร้างหลักประกันความยุติธรรมในชั้นสอบสวน ดังนั้น วิธีร่างกฎหมายจึงเน้นที่หลักการเป็นหลัก ซึ่งวิธีปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ นั้นยังคงไว้เช่นเดิม แต่ให้สอดคล้องกับร่างกฎหมายบริหารงานสอบสวนฉบับนี้ โดยการสังเคราะห์วิธีปฏิบัติงานที่มีอยู่ขึ้นมาเป็นร่างกฎหมายบริหารงานสอบสวนซึ่งจะใช้เป็นกฎหมายกลางต่อไป อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนร่างกฎหมายบริหารงานสอบสวนฉบับนี้ ต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการ

/ระดับชาติ...

ระดับชาติขึ้นมาควบคุมดูแลทุกเรื่อง อีกทั้งในเรื่องของระบบสืบสวน ถ้าโครงสร้างของระบบสืบสวนเหมาะสมแล้วและมีการนำบุคคลอื่นมาช่วยปฏิบัติงานด้านสืบสวนเพิ่มเติม ทำให้ภาพรวมของระบบสืบสวนพัฒนา ยิ่งขึ้นไป

(๒) การร่างกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้เป็นการกำหนดรายละเอียดในวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแต่เป็นเพียงการกำหนดกรอบในการทำงานที่เป็นหลักประกันความยุติธรรมให้แก่ประชาชน ส่วนรายละเอียดเพื่อให้เป็นไปตามหลักการของร่างกฎหมายนั้นจะออกมาในรูปแบบของอนุบัญญัติต่อไป

นางศิริพรฯ ได้อภิปรายว่าในการปฏิรูปกิจการตำรวจโดยเฉพาะเรื่องการบริหารงานสอบสวนนี้เป็นการตอบโจทย์ของรัฐบาลในเรื่องการลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนให้สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นธรรม ดังนั้น ในส่วนของบททั่วไปของร่างกฎหมายบริหารงานสอบสวนฉบับนี้ควรกำหนดวัตถุประสงค์ของการออกกฎหมายว่าเป็นการลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนให้ชัดเจน และควรมีการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับงานสอบสวนทั้งหมด เพื่อให้หน่วยงานได้ใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูล (Big Data) นี้ร่วมกัน โดยเฉพาะข้อมูลด้านงานนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ผ่านมาเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงานและเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลใหม่ ๆ เพิ่มเติมสำหรับการใช้ประโยชน์ในคราวถัดไปอีกด้วย ทั้งนี้ถือเป็นการสนองนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ของรัฐบาล

๒. การสืบสวนสอบสวนและการประสานการปฏิบัติงาน

พลตำรวจเอกสุเทพฯ ได้อภิปรายว่า

(๑) ตามหลักในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕ นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่รักษาการตามพระราชบัญญัตินั้น เป็นผู้ที่สามารถกำหนดอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนได้ชัดเจนที่สุด แต่ในช่วงเวลาที่ผ่านมารัฐมนตรีผู้รักษาการไม่ได้ใช้อำนาจนี้ ทำให้ต้องไปพิจารณาพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ มาตรา ๑๑ วรรค ๔ ซึ่งกำหนดให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นผู้ทำหน้าที่นี้ พร้อมทั้งมีการกำหนดความผิดหากไม่ปฏิบัติหน้าที่อีกด้วย แต่ในส่วนของกระทรวงมหาดไทยนั้นไม่ได้มีการบังคับเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติแต่อย่างใด

(๒) กรอบในการร่างกฎหมายบริหารงานสอบสวนฉบับนี้ต้องไม่ขัดกับหลักการต่าง ๆ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ ในมาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๘ วางหลักเกี่ยวกับผู้มีอำนาจสอบสวนว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจสอบสวนในคดีทั่วไป โดยต้องเป็นตำรวจยศร้อยตำรวจตรีขึ้นไปและต้องอยู่ในพื้นที่ที่เกิดเหตุด้วย จึงสามารถเป็นพนักงานสอบสวนได้ อีกทั้งต้องมีคุณสมบัติตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีอีกด้วย

ศาสตราจารย์ณรงค์ฯ ได้อภิปรายว่า

(๑) เนื้อหาของงานสอบสวนโดยหลัก คือ หมวด ๑ บริหารงานสอบสวน และหมวด ๒ การประสานการปฏิบัติงาน โดยหมวด ๑ ถือเป็นหัวใจของเรื่องการสอบสวนโดยร่างกฎหมายฉบับนี้ต้องตอบโจทย์ในเรื่องการสอบสวนทั้งประเทศในลักษณะของกฎหมายกลางและเป็นมาตรฐานสากลเรื่องการสอบสวน

(๒) ควรกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนโดยให้เห็นถึงความชัดเจนของการดำเนินการสอบสวน ให้มีความน่าเชื่อถือ ถูกต้องครบถ้วน และต้องกำหนดไว้ในกรอบ จึงจำเป็นต้องมีหลักการทั่วไปก่อนแล้วจึงลงรายละเอียดต่อไป นอกจากนี้ผู้รับผิดชอบในการสอบสวนควรบัญญัติไว้ในหมวด ๑ หรือหมวด ๒ เพราะหมวด ๒ คือ การที่มีภาระหน้าที่แล้วมาประสานงานกันระหว่างตำรวจกับอัยการ แต่ในหมวด ๑ โดยหลักเป็นเรื่องเกี่ยวกับใครเป็นผู้มีอำนาจสอบสวน ใครทำการสอบสวน ทั้งนี้เห็นควรเพิ่มหมวดที่ว่าด้วย

/ใครเป็นผู้พิจารณา...

ใครเป็นผู้พิจารณาสั่งการเพิ่มเติม นอกจากนี้ เห็นว่าพนักงานสอบสวนต้องประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือเยียวยาความเสียหายให้กับผู้เสียหายด้วย

พันตำรวจเอกทรงศักดิ์ฯ ได้อภิปรายว่า

(๑) ส่วนที่ ๑ การสืบสวนการสอบสวน ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและการเก็บพยานหลักฐาน มีการกำหนดไว้แล้วในระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี หากนำมาเขียนขึ้นใหม่อาจทำให้ไม่คุ้มค่าในทางปฏิบัติได้มีความพยายามเพิ่มพูนทักษะในด้านการสอบสวนอยู่แล้วแต่ไม่สามารถนำมาเขียนเป็นกรอบการปฏิบัติงานได้ เพราะวิธีการปฏิบัติงานในบางครั้งต้องอาศัยวิธีการที่อยู่นอกกรอบของการปฏิบัติงานปกติ ในส่วนของการเก็บพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ นั้น มีการระบุไว้ในระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดีด้วยแล้ว

(๒) การปฏิรูปกิจการตำรวจในครั้งนี้ ควรมีจุดยึดโยงในลักษณะความเกี่ยวพันระหว่างการทำงานของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนมากที่สุด หากปฏิรูปแล้วประชาชนจะมองเห็นภาพชัดเจนมากขึ้น โดยไม่ไปแบ่งแยกอำนาจว่าส่วนใดเป็นอำนาจของตำรวจ ส่วนใดเป็นอำนาจของกระทรวงมหาดไทย ส่วนใดเป็นอำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ทั้งนี้ สิ่งที่ประชาชนต้องการเห็นจากการปฏิรูป คือ การปฏิรูปกิจการตำรวจให้มีการตัดระบบการทุจริตออกไปได้ ซึ่งหากร่างกฎหมายฉบับนี้สามารถกระทำได้อย่างมีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญด้วย

๓. บันทึกการสอบสวน ระยะเวลาการสอบสวนและการทำความเข้าใจสิ่งคดี

พันตำรวจเอกทรงศักดิ์ฯ ได้อภิปรายว่า

(๑) ส่วนที่ ๓ บันทึกการสอบสวน การจัดทำสำนวน เห็นควรว่าต้องระบุให้ชัดเจนว่าในการทำบันทึกการสอบสวนนั้นจะยังคงใช้รูปแบบเดิมหรือมีรูปแบบใหม่ ในเรื่องการบริหารงานสอบสวน การเก็บร่องรอยพยานหลักฐานมีความเหมาะสมแล้ว เพราะจะทำให้มาตรฐานการสอบสวนเป็นมาตรฐานเดียวกัน แต่ปัญหาคือ หากยกระเบียบตำรวจของเดิมมาเขียนทั้งเล่มจะไม่เหมาะสม อีกทั้งในเรื่องระยะเวลาการสอบสวน เรื่องมาตรฐานการสอบสวน เรื่องการแจ้งผลความคืบหน้าการสอบสวน เห็นควรว่าสามารถรวมเป็นเรื่องเดียวกันได้

(๒) ส่วนที่ ๖ ระยะเวลาการสอบสวนและการทำความเข้าใจสิ่งคดี และส่วนที่ ๘ การแจ้งผลความคืบหน้าการสอบสวน เป็นเรื่องกระบวนการหลังจากได้มีการร้องทุกข์กล่าวโทษให้ประชาชนสามารถติดตามได้ โดยที่ผ่านมาประชาชนสามารถติดตามจากฝ่ายตำรวจและฝ่ายกรมสอบสวนคดีพิเศษได้ แต่ไม่สามารถติดตามจากฝ่ายอัยการได้ ดังนั้น ควรมีระบบการควบคุมอำนาจของการสั่งคดี ควรมีกรอบระยะเวลา เพราะกระบวนการไม่โปร่งใสดังกล่าวอาจปรากฏอยู่ในขั้นตอนหลังกระบวนการสอบสวนไปแล้วก็เป็นได้ หากกำหนดเพิ่มเติมไว้ในร่างกฎหมายฉบับนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

(๓) ส่วนที่ ๘ การแจ้งผลความคืบหน้าการสอบสวน ในปัจจุบันกรมสอบสวนคดีพิเศษมีการรับคดี แจ้งความคืบหน้าในการดำเนินคดี โดยมีระยะเวลายกหนดไว้แล้ว

นายเกษมฯ ได้อภิปรายว่า ในส่วนที่ ๖ ระยะเวลาการสอบสวนและการทำความเข้าใจสิ่งคดีนั้น หมายถึงคดีที่ไม่มีความยุ่งยากในการสอบสวน หากเป็นคดีที่มีความยุ่งยากในการสอบสวนย่อมเกิดความล่าช้าในการทำคดีได้

พลตำรวจเอกสุเทพฯ ได้อภิปรายว่า ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีหลักเกี่ยวกับเรื่องที่มีความยุ่งยากอยู่บางส่วนแล้วก็ตาม หากมีการร่างกฎหมายโดยมีการวางกรอบระยะเวลาการสอบสวนและการทำความเข้าใจสิ่งคดี ย่อมส่งผลให้เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่สอบสวนได้รับการคุ้มครองในการทำคดีที่มีความยุ่งยาก

/นางศิริพรฯ...

นางศิริพรฯ ได้อภิปรายว่า เนื่องด้วยหลักการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมของภาคประชาชน ดังนั้น ประชาชนควรจะสามารถติดตามความคืบหน้าการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในคดีของตนได้ว่าถึงขั้นตอนไหน อย่างไร

๔. การสืบสวนสอบสวนวิธีพิเศษ

ศาสตราจารย์ณรงค์ฯ ได้อภิปรายว่า ส่วนที่ ๕ การสอบสวนวิธีพิเศษ เห็นว่าเหมาะสมแล้ว

ประธาน ได้อภิปรายว่า ในส่วนของการสืบสวนสอบสวนวิธีพิเศษนั้น ในต่างประเทศมีเรื่องของ การสอดแนม (Surveillance) ซึ่งยังไม่เป็นที่แพร่หลายในประเทศไทย เนื่องจากมีผลกระทบและเป็นการคุกคามสิทธิส่วนตัวของประชาชน แต่อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การก่ออาชญากรรมในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยเครื่องมือหรือวิธีการบางอย่างที่อาจเป็นการกระทบสิทธิของประชาชนบ้างเท่าที่จำเป็น ดังนั้น จึงต้องมีกรอบที่ชัดเจนเพื่อควบคุมการดำเนินการในลักษณะนี้ ในประเทศไทยจึงมีการทดลองใช้วิธีการในลักษณะนี้ในกรมสอบสวนคดีพิเศษ แต่อย่างไรก็ดี ประชาชนยังไม่เชื่อมั่นในประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่เท่าที่ควร เจ้าหน้าที่จึงสามารถใช้วิธีการดักฟังได้แต่ต้องไปขออนุญาตจากศาลก่อน ด้วยเหตุนี้เมื่อร่างกฎหมายบริหารงานสอบสวนฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ย่อมสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับกรมสอบสวนคดีพิเศษได้

พลตำรวจเอกสุเทพฯ ได้อภิปรายว่า

(๑) หากร่างกฎหมายบริหารงานสอบสวนฉบับนี้ มีการระบุในส่วนที่ ๕ การสืบสวนสอบสวนวิธีพิเศษ ไว้ ย่อมทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในส่วนที่เกี่ยวข้องมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น เพราะในปัจจุบันการขอข้อมูลที่กระทบสิทธิส่วนตัวของประชาชนไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้โดยตรง ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องอาศัยวิธีการนอกรอบ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จำเป็นต่อการดำเนินคดี

(๒) วิธีปฏิบัติการในการสืบสวนนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้กำหนดรายละเอียดไว้ ซึ่งวิธีการส่วนมากเป็นทักษะเฉพาะตัวของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลหรือสิ่งอื่นใดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำคดี แต่ในปัจจุบันนี้มีเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เข้ามาเป็นตัวช่วยในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น กล้องวงจรปิด เป็นต้น จึงทำให้การทำงานสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

นางศิริพรฯ ได้อภิปรายว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดักฟังมีหน่วยงานที่กำกับดูแล คือ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) หากกำหนดหลักการเพิ่มเติมในร่างกฎหมายบริหารงานสอบสวนฉบับนี้ ต้องไปแก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องด้วยหรือต้องกำหนดหลักการในร่างกฎหมายบริหารงานสอบสวนนี้เพิ่มเติม และต้องพิจารณาให้ชัดเจน โดยเป็นการกำหนดให้มีการสืบสวนสอบสวนวิธีพิเศษได้โดยสงวนไว้ในเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล ยกเว้นในกรณีที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการสอบสวนมาขออนุญาตเข้าถึงข้อมูลดังกล่าว

๕. อำนาจสอบสวนคดีอาญา

พลตำรวจตรีชนะชัยฯ ได้อภิปรายว่า

(๑) พนักงานสอบสวนในปัจจุบัน คือ เจ้าพนักงานที่กฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวน ดังนั้น อำนาจและความรับผิดชอบเรื่องการสอบสวนจะประกอบด้วยหลัก ๔ ประการ คือ

- การมีอำนาจตามกฎหมาย (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖) เจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีหน้าที่สอบสวนหรือไม่ต้องพิจารณาจากพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง และประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

/ในระดับของ...

ในระดับของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้มีอำนาจในการสอบสวน เช่น ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ แต่ถ้าเป็นระดับกองบังคับการจะเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในกฎกระทรวง

- การมีหน้าที่ในการสอบสวน
- การมีพื้นที่รับผิดชอบ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘) มีประกาศไว้ในสำนักงานตำรวจแห่งชาติเช่นกัน
- ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมาย มีพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ

ที่บัญญัติเรื่องการแต่งตั้งให้ข้าราชการตำรวจคนใดคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวน โดยจะมีกฎ กตร. กำหนดคุณสมบัติของพนักงานสอบสวนไว้ และต้องจบจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ จบนิติศาสตรบัณฑิต หรือจบรัฐศาสตร์ อีกทั้งต้องเข้าอบรมเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๘ เดือน เพื่อให้ได้รับใบประกอบวิชาชีพ และเมื่อเป็นรองสารวัตรในตำแหน่งสอบสวนแล้วจะต้องได้รับการฝึกอบรม หรือแม้เป็นสารวัตรสอบสวน รองผู้กำกับก็ต้องได้รับการฝึกอบรมเช่นเดียวกัน

(๒) แต่เดิมสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมการปกครอง อยู่ในกระทรวงมหาดไทยด้วยกัน โดยในขณะนั้นมีข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยกำหนดว่า แม้มีการกำหนดให้ฝ่ายปกครองมีอำนาจสอบสวนตามกฎหมายประมาณ ๒๐ ฉบับ ข้อบังคับนี้ เป็นการออกโดยอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ไม่ได้ออกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕ จึงไม่ได้มีฐานะเป็นกฎกระทรวงหรือได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาแต่อย่างใด ดังนั้น จึงไม่มีฐานะเป็นกฎหมายและแม้ว่าฝ่ายปกครองมีอำนาจสอบสวนตามกฎหมาย ๒๐ ฉบับก็ตาม แต่หาได้ไปตัดอำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนไม่

(๓) ในปัจจุบันนี้เมื่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติแยกออกมาจากกระทรวงมหาดไทยมาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีแล้ว กรมการปกครองได้ออกกฎกระทรวงให้มีอำนาจหน้าที่สอบสวนตามกฎหมายเพียง ๑๖ ฉบับ เพื่อเป็นการกำหนดหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองให้มีอำนาจสอบสวนซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้คำนิยามของพนักงานสอบสวนหมายถึง เจ้าพนักงานที่กฎหมายกำหนดให้มีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวน ซึ่งรวมถึงพนักงานฝ่ายปกครองที่มีอำนาจสอบสวนด้วย ทำให้พนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจสอบสวนอยู่ในเขตพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบ และแม้ว่าในมาตรา ๑๗ กำหนดว่าพนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจสืบสวนได้ทั่วราชอาณาจักรก็ตาม แต่พนักงานฝ่ายปกครองมีพระราชบัญญัติปกครองท้องถิ่นเป็นกฎหมายที่มายกเว้น โดยกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีเขตอำนาจรับผิดชอบและมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับคดีอาญาและคดีแพ่งภายในจังหวัดนั้น นายอำเภอมีอำนาจภายในอำเภอนั้น กำนันมีอำนาจภายในตำบลเท่านั้น ไม่ได้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนทั่วราชอาณาจักร

นายมานะฯ ได้อภิปรายว่า

(๑) อำนาจพื้นฐานในด้านการสอบสวนของประเทศไทยได้ถูกยึดโยงไว้กับการบริหารราชการแผ่นดิน เมื่อมีการร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้พนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจสอบสวน เนื่องจากเป็นโครงสร้างของประเทศซึ่งมีแนวคิดว่าการรักษาความสงบเรียบร้อยในต่างจังหวัดให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายปกครอง ในเขตพระนครเป็นหน้าที่ของตำรวจ การสอบสวนเป็นเงื่อนไขสำคัญของอำนาจฟ้องของอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ การจะให้การสอบสวนมีความเด็ดขาดจะต้องมีพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเพียงหนึ่งเดียวต่อหนึ่งคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ วรรค ๕ ถ้ามีหลายคนให้อยู่ในความรับผิดชอบของหัวหน้าพนักงานสอบสวนในท้องที่นั้น หากเป็นในต่างจังหวัดอำนาจสอบสวนจะอยู่ที่หลายฝ่าย ตั้งแต่ปลัดกระทรวงมหาดไทยในระดับกระทรวง รองปลัดกระทรวง ผู้ตรวจราชการกระทรวง อธิบดีกรมการปกครอง รองอธิบดีกรมการปกครอง ผู้อำนวยการสอบสวน โดยที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจตามมาตรา ๑๔๐

/เป็นผู้วินิจฉัยว่า...

เป็นผู้วินิจฉัยว่า การสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว เห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง ซึ่งจะเชื่อมโยงกับอำนาจฟ้องของอัยการด้วย

(๒) ประเทศไทยวางโครงสร้างเรื่องการบริหารราชการแผ่นดินไว้คู่กับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เป็นเครื่องมือในกระบวนการยุติธรรม เป็นเครื่องมือของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยและดูแลความปลอดภัยให้กับประชาชนเพื่อความมั่นคงภายในประเทศ แต่เดิมกรมตำรวจสังกัดกระทรวงมหาดไทย เพราะกระทรวงมหาดไทยเป็นกระทรวงรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การที่มีการออกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยในขณะที่เป็นกรมตำรวจอยู่นั้น เนื่องจากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบต้องมีหนึ่งเดียว กระทรวงมหาดไทยเล็งเห็นว่า หลักของฝ่ายปกครองมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินเป็นหลัก ในขณะเดียวกันภารกิจในการรักษาความสงบเรียบร้อยและให้ความเป็นธรรมกับประชาชนยังต้องอาศัยอำนาจจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย แต่ตำรวจได้รับอำนาจในการป้องกันและปราบปรามในการดำเนินคดีมาโดยตรง จึงต้องออกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย และสมัยก่อนตอนมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแรก ๆ ยังไม่มีการกำหนดข้อบังคับดังกล่าว เมื่อตำรวจจับตัวได้ก็ส่งต่อไปอำเภอดำเนินการต่อไป

(๓) ต่อมาเมื่อมีปัญหาเรื่องการเมือง ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ พ.ศ. ๒๕๐๖ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้สั่งการมายังจอมพลประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในสมัยนั้น ให้ตำรวจเข้าสอบสวนฝ่ายเดียว ฝ่ายปกครองให้ไปทำหน้าที่ในการพัฒนาประชาชนเพียงอย่างเดียว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในสมัยนั้นจะเป็นผู้รักษาการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕ คู่กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ทั้งสองท่านจึงเห็นควรให้ออกข้อบังคับ เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖ กำหนดการใช้อำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจให้เป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับว่าด้วยการนั้น ในขณะที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเห็นว่าเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายในกระทรวงเดียวกันอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องออกเป็นข้อบังคับ อีกทั้งในสมัย พ.ศ. ๒๕๐๖ นั้น ยังไม่มีเหตุผลมาบังคับให้ต้องประกาศลงราชกิจจานุเบกษาแต่อย่างใด

(๔) ในปี พ.ศ. ๒๕๐๙ เกิดการเรียกร้องจากประชาชนและข้าราชการในภูมิภาคที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการให้ตำรวจมีอำนาจสอบสวนเพียงฝ่ายเดียว กระทรวงมหาดไทยจึงมาทบทวนข้อบังคับดังกล่าว และได้ออกเป็นข้อบังคับที่ ๑/๒๕๐๙ ให้ฝ่ายปกครองมีหน้าที่ดูแลประชาชนรักษาความสงบเรียบร้อยและความเป็นธรรม กรณีที่ประชาชนร้องขอความเป็นธรรม ผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถเข้าไปดูสำนวนได้ รวมถึงเป็นหัวหน้าในการสอบสวนได้ ส่วนนายอำเภอต้องรายงานผู้ว่าราชการจังหวัดต่อไป

(๕) ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๙ - ๒๕๒๓ นอกจากการร้องเรียนจากราษฎรแล้วยังมีคดีตามนโยบายรัฐบาล เช่น คดีตัดไม้ทำลายป่า คดีวิสามัญต่าง ๆ ที่ประชาชนเป็นผู้เสียหาย โดยกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ เป็นหัวหน้าผู้บริหารพื้นที่ในภูมิภาค และอธิบดีกรมตำรวจเป็นผู้บริหารพื้นที่ในส่วนกลาง ข้อบังคับปี พ.ศ. ๒๕๒๓ เพิ่มเนื้อความให้ฝ่ายปกครองสามารถเข้าร่วมตรวจสอบได้ทุกคดี หากประชาชนมาเข้ามาร้องเรียน เช่น หนังสือพิมพ์ลงข่าวในท้องที่ก็สามารถเรียกสำนวนมาดูได้ แต่อย่างไรก็ตามหัวหน้าพนักงานสอบสวนต้องมีเพียงคนเดียว และให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติมีอำนาจที่วราชาอาณาจักรโดยมีอำนาจเหนือผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอสามารถเป็นหัวหน้าในท้องที่ตนเองได้ จึงเป็นการวางระบบเพื่อมิให้การใช้อำนาจสอบสวนไม่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น มีคดีลักทรัพย์แล้วผู้ต้องหาร้องเรียนว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม ฝ่ายปกครองก็ทำการสอบสวน ตำรวจก็ทำการสอบสวน ทั้ง ๆ ที่ผู้ต้องหาและผู้เสียหายเป็นบุคคลเดียวกัน พยานหลักฐานชุดเดียวกัน ทำให้เกิดการซ้ำซ้อน

/๖) ในกระบวนการ...

ในกระบวนการปฏิบัติงาน จึงเป็นที่มาของการออกข้อบังคับตามมาตรา ๑๖ เพื่อจัดระเบียบองค์กร โดยให้ตำรวจเป็นตัวหลักในการปฏิบัติหน้าที่ ฝ่ายปกครองเป็นเพียงพอบ้านคอยกำกับดูแลเท่านั้น

(๖) ในกรณีคดีวิสามัญให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้า โดยมีอัยการสูงสุดเป็นผู้มีอำนาจสั่งคดีเพราะเป็นเรื่องสำคัญและประชาชนอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบเจ้าพนักงาน

(๗) ตามกฎหมาย ๑๖ ฉบับที่ให้อำนาจฝ่ายปกครองในการสอบสวนเดิมเป็นข้อบังคับการสอบสวนคดีอาญาบางประเภท พ.ศ. ๒๕๒๐ กำหนดให้ประชาชนมาเปรียบเทียบปรับที่สถานีตำรวจ หรืออำเภอ หากไม่ให้พนักงานฝ่ายปกครองเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเข้ามาเปรียบเทียบปรับ เวลาประชาชนมาต่อทะเบียนต่าง ๆ ต้องไปเปรียบเทียบปรับที่สถานีตำรวจและต้องไปที่ที่ว่าการอำเภอด้วย ทั้ง ๆ ที่ฝ่ายปกครองมีอำนาจสอบสวนอยู่แล้ว ข้อบังคับปี พ.ศ. ๒๕๒๐ จึงให้อำนาจพนักงานฝ่ายปกครองในการเปรียบเทียบปรับตามกฎหมาย ๑๐ ฉบับ อาทิ บัตรประชาชน ทะเบียนบ้าน ภาษีโรงเรือน ที่ดิน ความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริการประชาชนโดยตรง และในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มีการออกกฎกระทรวง ๑๙ ฉบับ เหลืออยู่ ๑๖ ฉบับ กำหนดให้ฝ่ายปกครองมีอำนาจในการสอบสวน โดยวัตถุประสงค์ ในการออกกฎกระทรวงไม่ได้มีความมุ่งหมายที่จะไปตัดอำนาจของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ เพราะกฎกระทรวงเป็นกฎหมายลำดับรอง ไม่ตัดอำนาจตามพระราชบัญญัติที่กำหนด ส่วนกฎกระทรวงเป็นหน้าที่ของฝ่ายปกครอง ในการสอบสวนฝ่ายเดียวในกรณีคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่จะเปรียบเทียบปรับเพื่อบริการประชาชน

(๘) อำนาจสอบสวนควรอยู่กับตำรวจต่อไป แต่ควรปรับให้มีความเป็นอิสระ ไม่ถูกแทรกแซงหรือควบคุมจากอำนาจอื่นใด รวมทั้งควรปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพโดยยึดผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก และเห็นควรให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอเข้ามาใช้อำนาจสอบสวนร่วมกันแต่ไม่ใช้การเข้ามาร่วมในทุกคดี

ประธาน ได้อภิปรายว่า ประชาชนเข้าใจหลักการอำนวยความยุติธรรมทางการปกครองของกระทรวงมหาดไทยเป็นอย่างดี โดยที่กระทรวงมหาดไทยเองมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่ประมาณ ๒ - ๓ ฉบับ เช่น พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งต้องอาศัยจารีตประเพณีในการปกครองมาประกอบกับการตีความตามกฎหมายนั้น ๆ ด้วย ทำให้ร่างกฎหมายบริหารงานสอบสวนที่ร่วมพัฒนานกันอยู่ฉบับนี้จำเป็นต้องยึดหลักการสำคัญจากกฎหมายหรือจารีตประเพณีต่าง ๆ ในประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเอาไว้ เพราะไม่ว่าอย่างไรขั้นตอนสุดท้ายของการทำงานในระบบอำนวยความยุติธรรมของไทยนั้น ต้องมองย้อนกลับไปประวัติศาสตร์ด้วยเช่นกัน ไม่ใช่การนำหลักการของต่างประเทศมาเป็นแนวปฏิบัติตามในทุกเรื่องเสมอไป ทั้งนี้ การมองย้อนกลับไปยังประวัติศาสตร์ต้องเป็นไปในลักษณะการนำสิ่งเหล่านั้นมาสังเคราะห์ขึ้นใหม่ เพื่อกำหนดทิศทางในการพัฒนาต่อไป ในส่วนของกระบวนการยุติธรรมทางปกครองต้องร่วมกันหาจุดเชื่อมโยงกับการปฏิบัติงานของฝ่ายตำรวจ รวมไปถึงการกำหนดทิศทางภาพรวมของกระบวนการทางยุติธรรมของไทยนั้นต้องมุ่งไปที่ชุมชนเป็นสำคัญ ชุมชนต้องสามารถพึ่งพาทั้งตำรวจและฝ่ายปกครองได้ ไม่ใช่การรวมกระบวนการยุติธรรมของไทยไว้ที่ศูนย์กลางอีกต่อไป นายอำเภอกับผู้กำกับต้องทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน เพราะเป็นผู้นำความยุติธรรมไปสู่ชุมชนได้ใกล้ชิดที่สุดในรูปแบบของพนักงานสอบสวนชุมชน (Community Police)

นายกฤษฎาฯ ได้อภิปรายว่า ในสมัยรัชกาลที่ ๕ มีการใช้ข้อบังคับลักษณะปกครองหัวเมือง ร.ศ. ๑๑๖ กรณีที่คดีอาญาจะมาสู่การรับรู้ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองนั้น พลตระเวน (ตำรวจ) จะแจ้งกับยกกระบัตร เพื่อให้สั่งการว่าให้ไปสืบสวนที่ไหนอย่างไร เมื่อจับตัวผู้ต้องสงสัยได้ยกกระบัตรมีหน้าที่ในการไต่สวนว่ามีมูลที่จะฟ้องร้องหรือไม่ หากได้ความว่าไม่มีมูลก็ต้องปล่อยตัวไป อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปมาก การจะเข้าไปกระทำการเช่นยกกระบัตรในอดีตที่ต้องเข้าไปร่วมสอบสวน

ในทุกเรื่อง...

ในทุกเรื่องด้วยนั้นอาจไม่สามารถทำได้ ทั้งนี้ฝ่ายอัยการจะนำประเด็นเรื่องบทบาทในการสอบสวนของอัยการกลับไปพิจารณาเพิ่มเติม

ฝ่ายเลขานุการฯ สรุปประเด็นอภิปรายในเบื้องต้นเกี่ยวกับอำนาจการสอบสวน ดังนี้

(๑) ผู้มีอำนาจสอบสวนประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่จากหลายภาคส่วน เมื่อมีการพัฒนาร่างกฎหมายบริหารงานสอบสวนขึ้นฉบับนี้ขึ้น ผู้มีอำนาจสอบสวนต้องอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ด้วย

(๒) การทับซ้อนของอำนาจสอบสวนระหว่างตำรวจ พนักงานสอบสวน ฝ่ายปกครองและพนักงานอัยการ จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข

(๓) การจัดทำหมวดทั่วไป หลักทั่วไปว่าด้วยการบริหารงานสืบสวนสอบสวน เพื่อให้กฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายกลางและเป็นหลักประกันความยุติธรรมให้แก่ประชาชน อีกทั้งเป็นการกำหนดกรอบทั่วไปของงานดังกล่าวในการให้บริการแก่ประชาชน

(๔) เพื่อให้เกิดภาพรวมของร่างกฎหมายที่ดำเนินไปในทิศทางที่เป็นหลักประกันการให้บริการที่เป็นธรรมแก่ประชาชน โดยเฉพาะเรื่องการสืบสวนต้องไม่พิจารณาเฉพาะฝั่งของเจ้าหน้าที่เพียงฝ่ายเดียว แต่ควรเน้นที่ทักษะการสืบสวนของผู้ปฏิบัติงานเป็นสำคัญ รวมไปถึงการเน้นที่ประสิทธิภาพ ของกฎหมายให้มีการคุ้มครองสิทธิของประชาชน มีความโปร่งใสและมีหลักการค้นหาความจริงประกอบด้วย

๖. ระบบนิติวิทยาศาสตร์

นายกฤษฎาฯ ได้อภิปรายว่า ร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันระบุไว้ชัดเจน เรื่องการนำงานด้านนิติวิทยาศาสตร์มารวมอยู่ในงานสอบสวนด้วย รวมถึงต้องมีมาตรฐานและประชาชนสามารถเข้ามาใช้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ได้

พลตำรวจเอกสุเทพฯ ได้อภิปรายว่า ถ้าหากจำเลยหรือผู้เสียหาย รวมทั้ง ในขั้นตอนการจัดทำสำนวนในการฟ้องร้องคดี หน่วยงานที่ดำเนินการตรวจด้านนิติวิทยาศาสตร์ ๒ หน่วยงาน มีผลตรวจที่ออกมาไม่ตรงกัน พนักงานอัยการจะนำหลักฐานใดขึ้นฟ้องต่อศาลและศาลจะรับฟังหรือไม่ หรือจำเป็นต้องบังคับให้ใช้เพียงหน่วยงานเดียวหรือไม่ อย่างไร

ประธาน ได้อภิปรายว่า หัวหน้าพนักงานสอบสวนต้องเป็นผู้พิจารณา หน่วยงานที่จะมาดำเนินการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พนักงานอัยการต้องตัดสินใจว่าจะสั่งฟ้องหรือไม่อย่างไร

๗. คุณสมบัติของพนักงานสอบสวน

พลตำรวจตรีสมสิทธิ์ฯ ได้อภิปรายว่า ที่ประชุมได้พิจารณาเรื่องมาตรฐานการสอบสวน แต่ยังไม่ได้พิจารณาถึงคุณสมบัติของตัวพนักงานสอบสวนมากพอ ดังนั้น การที่จะสร้างระบบสร้างมาตรฐาน หรือสร้างหลักประกันความเป็นอิสระให้แก่พนักงานสอบสวน ย่อมไม่สามารถเกิดขึ้นได้ หากมิได้พิจารณาถึงสภาพการทำงานที่แท้จริงของพนักงานสอบสวน กรณีล่าสุด คือ พนักงานสอบสวนจำนวน ๖๐๐ คน ลาออกเนื่องจากความเครียดในการปฏิบัติงาน เช่น การทำคดีใดคดีหนึ่ง พนักงานสอบสวนต้องใช้เวลาในการเข้าปฏิบัติกร ณ สถานที่เกิดเหตุประมาณ ๑ - ๒ ชั่วโมง ซึ่งเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของงานสอบสวนเท่านั้น โดยพนักงานสอบสวนต้องรับผิดชอบต่อผู้บังคับบัญชาของตน ต่อพนักงานอัยการ และต่อศาล ในการดำเนินการไต่สวนสอบสวนขับเคลื่อนไปตามลำดับ พนักงานสอบสวนหนึ่งคนต้องรับผิดชอบคดีเป็นจำนวนมากซึ่งเป็นภาระงานที่หนักและต้องทำงานภายใต้สภาวะกดดัน ด้วยเหตุนี้จึงควรมีกรอบในการกำหนดภาระงานของพนักงานสอบสวนให้ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักประกันความเป็นอิสระหรือมาตรฐานของการสอบสวนต่อไปได้ สืบเนื่องจากการปฏิรูปตำรวจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีการตั้งทีมพนักงานสอบสวนในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการช่วยเหลือกัน ช่วยลดภาระงาน รวมไปถึง

/ช่วยลดสภาวะ...

ช่วยลดสถานะกดดันดังกล่าว แต่อีกสิ่งหนึ่งที่ต้องการผลักดันให้เกิดขึ้น คือ การมีผู้ช่วยพนักงานสอบสวน เช่นเดียวกับกรมสอบสวนคดีพิเศษที่มีเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ หรือในกรณีพนักงานอัยการที่มีนิติกรอัยการ เป็นต้น

๘. หลักประกันความเป็นอิสระ

พลตำรวจตรีสมสิทธิ์ฯ ได้อภิปรายว่า เรื่องหลักประกันความเป็นอิสระของพนักงานสอบสวน รวมถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไม่มีหลักประกันดังกล่าวแต่อย่างใด เพราะหากพิจารณาเรื่องการบริหารงานบุคคลเป็นหลัก พนักงานสอบสวนในปัจจุบันสามารถแต่งตั้งโยกย้ายตำแหน่งตามความพอใจ หรือตามแต่ผู้มีอำนาจจะดำเนินการ เมื่อไม่มีหลักประกันความเป็นอิสระในเรื่องของการบริหารงานบุคคลให้กับพนักงานสอบสวน ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพและมาตรฐานของงานสอบสวนที่ตามมา ในส่วนของหลักประกันความเป็นอิสระของการสอบสวนนั้นต้องยอมรับว่าระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยเฟื่องฟูมาก มีการบีบบังคับรวมถึงการแทรกแซงกระบวนการสอบสวนซึ่งเกิดขึ้นจากหลายฝ่าย ทำให้เกิดความกดดันกับพนักงานสอบสวนผู้ปฏิบัติงาน

พลตำรวจตรีชนะชัยฯ ได้อภิปรายว่า หลักประกันความเป็นอิสระในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาวางหลักไว้แล้วในเรื่องอำนาจสอบสวน แต่ส่วนที่ขาดหายไป คือ หลักประกันในการดำรงตนได้อย่างอิสระ กล่าวคือ เมื่อพนักงานสอบสวนปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา และต้องไม่มีระบบแต่งตั้งมาแทรกแซงในการปฏิบัติหน้าที่

นางศิริพรฯ ได้อภิปรายว่า ในเรื่องหลักประกันความเป็นอิสระของตัวเจ้าหน้าที่ควรมีควบคู่กันไปกับหลักประกันความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และควรกำหนดให้ชัดเจนว่าตัวเจ้าหน้าที่ควรได้รับสิ่งใดบ้าง เพราะสามารถเชื่อมโยงถึงเรื่องโครงสร้างการปฏิบัติงาน ค่าตอบแทน รวมถึงอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานได้ในคราวเดียว

ประธาน ได้อภิปรายว่า

(๑) ร่างกฎหมายบริหารงานสอบสวนฉบับนี้จะเป็นสิ่งที่มาช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ซึ่งในส่วนของหลักประกันความเป็นอิสระของพนักงานสอบสวนนั้น ได้มีการวางหลักการดังกล่าวไว้ในพระราชบัญญัติกรมสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ แล้ว แม้ว่าการดำเนินงานในปัจจุบันของกรมสอบสวนคดีพิเศษยังไม่สามารถก้าวไปถึงขั้นสูงสุดตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่หากพัฒนาต่อไปย่อมสามารถสร้างหลักประกันความเป็นอิสระและมีความเป็นเลิศในทักษะการสอบสวนคู่ขนานกันไปอีกด้วย โดยถือเป็นต้นแบบให้สำนักงานตำรวจแห่งชาตินำมาศึกษาต่อไปได้

(๒) หลักประกันความเป็นอิสระสากลประกอบไปด้วย หลักการบริหารงานบุคคลและหลักการใช้ดุลพินิจ โดยที่หลักการบริหารงานบุคคลนั้น สามารถแบ่งเป็นในส่วนของ การแต่งตั้งโยกย้าย และเรื่องค่าตอบแทน รวมทั้งการมีกลไกในการบริหารงานบุคคลแยกส่วนออกมาเป็นระบบกลางของประเทศ แต่ยังคงให้อำนาจในการบริหารงานบุคคลแก่หน่วยงานต้นสังกัดอยู่บ้าง เช่น อำนาจในการดูแลของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน แต่อย่างไรก็ตาม หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเช่นเดียวกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ยังประกอบไปด้วยกระทรวงมหาดไทย กรมสรรพากร กรมศุลกากร กรมสรรพสามิต กรมสอบสวนคดีพิเศษ ตัวอย่างหน่วยงานที่ชัดเจนที่สุดในประเทศไทยในเรื่องของกระบวนการยุติธรรม คือ หน่วยงานศาลกบอัยการ ทั้งสองหน่วยงานนี้มีคณะกรรมการคอยกำกับดูแลในเรื่องบริหารงานบุคคลของตนเอง แต่สาเหตุที่ให้ความสำคัญกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นลำดับแรก เพราะเป็นหน่วยงานหลักในการสอบสวน

โดยที่เจตนารมณ์ของการจัดทำร่างกฎหมายฉบับนี้ยังคงให้อำนาจในการสอบสวนคงอยู่กับเจ้าหน้าที่ตำรวจเช่นเดิม หากเข้าใจเจตนารมณ์นี้ร่วมกันแล้วจึงต้องร่วมกันสร้างความเป็นกลางและความเป็นอิสระของงานสอบสวนขึ้นมา ซึ่งหมายรวมถึงหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนอื่น ๆ ย่อมตกอยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกันนี้ด้วย ยกตัวอย่างเช่น การทำสำนวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษสามารถทำได้

/โดยปราศจาก...

โดยปราศจากการแทรกแซงของปลัดกระทรวง อธิบดี รัฐมนตรี อันเนื่องมาจากมีการระบุหลักการประกัน ความเป็นอิสระไว้อย่างเต็มที่ในพระราชบัญญัติกรมสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ แม้ว่าในทางปฏิบัติจริง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจะยังไม่สามารถกระทำการโดยยึดหลักการประกันความเป็นอิสระนั้นได้โดยสมบูรณ์ แต่อย่างน้อยสังคมโดยรวมให้ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษมากกว่าหน่วยงานอื่น ๆ ดังนั้น ที่ประชุม ได้ร่วมกันพิจารณาโครงสร้างหมวด ๑ การบริหารงานสอบสวน ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นแล้ว เพียงแต่ต้องมีการปรับเปลี่ยนถ้อยคำให้ชัดเจน เช่น เรื่องสิทธิ คือ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวน เช่น ตัวพนักงานสอบสวน ประชาชน ผู้เสียหาย หรือแม้กระทั่งจำเลย

(๓) หลักประกันความเป็นอิสระในทางอาญาประกอบไปด้วย หลักประกัน การใช้ดุลพินิจและหลักการบริหารงานบุคคล ร่างกฎหมายบริหารงานสอบสวนฉบับนี้จึงยึดหลักประกัน ความเป็นอิสระดังกล่าวด้วยเช่นกัน

๙. ระบบค่าตอบแทน

พลตำรวจเอกสุเทพฯ ได้อภิปรายว่า การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ในปัจจุบันมีภาระงานหนักมาก ระเบียบเกี่ยวกับคดีของตำรวจนั้นกำหนดหลักการปฏิบัติงานต่าง ๆ ไว้ดีมาก อยู่แล้ว แต่หากมีการปรับปรุงการให้ค่าตอบแทนของตำรวจให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น จะทำขวัญกำลังใจ ของผู้ปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

พลตำรวจตรีธรรมสิทธิ์ฯ ได้อภิปรายว่า เรื่องสวัสดิการและค่าตอบแทน ของพนักงานสอบสวนยังมีความแตกต่างจากหน่วยงานอื่นในกระบวนการยุติธรรม ส่งผลให้พนักงานสอบสวน ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสมศักดิ์ศรี

นายสุชัยฯ ได้อภิปรายว่า ปัจจุบันมีกองทุนเพื่อการสอบสวนคดีอาญา ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาล เงินรายได้จากทรัพย์สินของหน่วยงานรัฐ รวมไปถึงเงินค่าเปรียบเทียบกับปรับ ความผิดทางอาญาที่เป็นอำนาจของตำรวจ และเงินค่าปรับจราจร โดยมีคณะกรรมการบริหารกองทุนนี้อยู่แล้ว จึงสามารถนำเงินจากกองทุนนี้มาบริหารเป็นการใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์ในการทำคดี หรือค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ต่อการสืบสวนสอบสวนอื่น ๆ ได้ กองทุนนี้สร้างขึ้นมาเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีความคล่องตัวในการเบิก จ่ายเงิน หากสามารถกระจายลงไปตามสถานีตำรวจต่าง ๆ ได้ จะทำให้การใช้จ่ายเงินจากกองทุน มีประสิทธิภาพ

พลตำรวจเอกสุเทพฯ และพลตำรวจตรีชนะชัยฯ ได้อภิปรายว่า กองทุน เพื่อการสอบสวนคดีอาญายังคงมีอยู่ การใช้จ่ายในกองทุนนี้มีระเบียบกำหนดไว้ว่า ให้ใช้เฉพาะการสืบสวน ติดตามตัวผู้กระทำความผิดที่มีหมายจับแล้วเท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้ในเรื่องของการซื้อวัสดุอุปกรณ์ การจัดซื้อจัดจ้าง หรือการใช้เป็นเงินล่อซื้อได้ จึงเห็นควรให้แก้ไขระเบียบการใช้จ่ายเงินจากกองทุนดังกล่าว

นางศิริพรฯ ได้อภิปรายว่า ค่าตอบแทนของพนักงานสอบสวนในเรื่องต่าง ๆ ควรกำหนดเป็นสัดส่วนในการเบิกจ่ายให้ชัดเจน

๑๐. มาตรฐานการสอบสวน

ศาสตราจารย์ณรงค์ฯ ได้อภิปรายว่า ส่วนที่ ๙ มาตรฐานการสอบสวนนั้น เป็นเรื่องใหม่ เพราะในปัจจุบันส่วนใหญ่เรื่องที่เกี่ยวข้องในส่วนนี้จะกำหนดเป็นระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ซึ่งระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีนี้เป็นวิวัฒนาการที่จะทำให้พนักงานสอบสวนมีคู่มือลงรายละเอียดได้มากกว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และระเบียบดังกล่าวนี้มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

นางศิริพรฯ ได้อธิบายว่า ในหมวด ๑ การบริหารงานสอบสวน ส่วนที่ ๕ การสืบสวนสอบสวนวิธีพิเศษ และส่วนที่ ๘ การแจ้งผลความคืบหน้าการสอบสวน ควรรวมเข้ากับ ส่วนที่ ๙ มาตรฐานการสอบสวน เช่น พนักงานสอบสวนคนหนึ่ง ควรรับผิดชอบน้อยเท่าไร หรือมีชั่วโมง ในการปฏิบัติงานนานเท่าใด จะได้เป็นการลดความกดดันในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในอีกทางหนึ่ง

มติที่ประชุม

๑. เห็นชอบโครงสร้างการจัดทำกฎหมายการบริหารงานสอบสวน ได้แก่

หมวด ๑ การบริหารงานสอบสวน

หมวด ๒ การประสานการปฏิบัติงาน ความเกี่ยวพันระหว่างพนักงานสอบสวน

และพนักงานอัยการและการสอบสวนร่วม

หมวด ๓ พนักงานสอบสวน

หมวด ๔ งบประมาณ การเงิน การคลัง

หมวด ๕ สถาบันเพื่อการสอบสวน

และเห็นควรให้เพิ่มบททั่วไปของกฎหมายดังกล่าวเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของกฎหมาย เพื่อช่วยลดความเหลื่อมล้ำ ของประชาชนตามนโยบายของรัฐบาล การสร้างเสริมให้กระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว คุ่มค่าน่าเชื่อถือ และมีความเป็นมาตรฐานมากขึ้น และให้มีคณะกรรมการระดับชาติขึ้นมากำกับดูแลการบริหารงานสอบสวน

๒. มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ศึกษาพัฒนารายละเอียดตามที่คณะอนุกรรมการ มีข้อสังเกตเกี่ยวกับโครงสร้างของกฎหมาย และให้เสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พิจารณาให้ความเห็นชอบในหลักการต่อไป

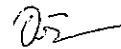
ระเบียบวาระที่ ๕

เรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี)

- ไม่มี -

เลิกประชุมเวลา

๑๕.๓๐ น.

(นางสาวอภิสร นันทชัย)

นิติกร

ผู้จัดรายงานการประชุม

(นางอุษา จันทพลอย บุญเปี่ยม)

เลขานุการกรม

รักษาราชการแทนผู้อำนวยการ

สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม

ผู้ตรวจรายงานการประชุม